

STENOMUSEN 16

MEDLEMSBLAD FOR STENO MUSEETS VENNER - DECEMBER 2001

13 Rigtige?

Særudstilling om de danske nobelpriser

Den 10. december 2001 var det 100 år siden nobelprisen blev uddelt første gang. I den anledning har Steno Museet i samarbejde med Det Kongelige Bibliotek og Danmarks Natur- og Lægevidenskabelige Bibliotek lavet en udstilling om de danske nobelpristagere. Den har siden efterårsferien været vist i Den sorte Diamant og kan fra den 8. februar 2002 ses på Steno Museet.

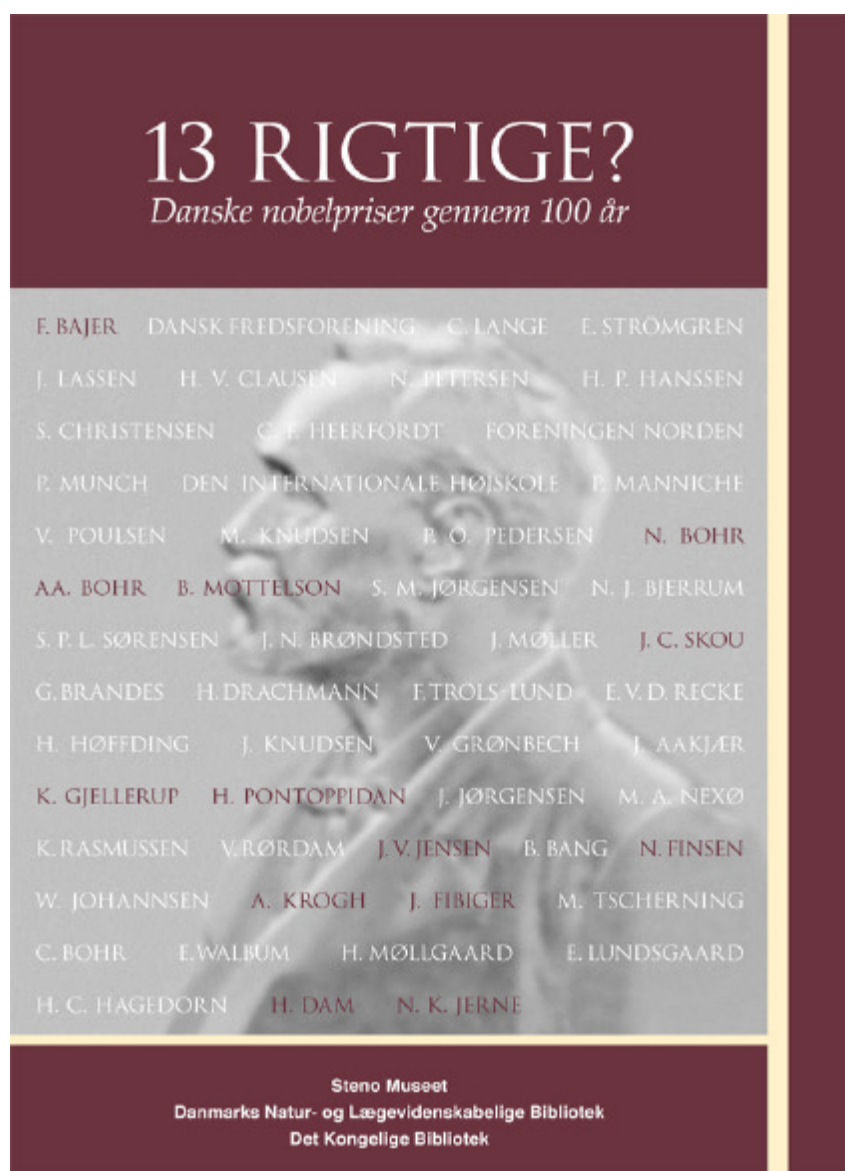
I løbet af nobelprisens første 100 år har godt 700 personer og organisationer fra alle dele af verden modtaget en pris inden for områderne fysik, kemi, fysiologi/medicin, litteratur, fredsarbejde og økonomi. Heriblandt er der 13 prismodtagere fra Danmark.

Er disse 13 – alle mænd – så de danskere, som har gavnet menneskeheden mest i det 20. århundrede? Spørgsmålet er meningsløst, bl.a. fordi nobelprisen kun belønner ganske få fag. Desuden dokumenterer nobelarkiverne, at tildelingen af en nobelpris ikke blot er styret af objektive

kriterier, men at tidens idealer, politiske forhold, de udpegede personers holdninger

og interesser eller ligefrem tilfældigheder kan være afgø-

Fortsættes side 9

Udstillingskataloget med miniportrætter af de 13 nobelprismodtagere er boggaven til medlemmerne af Steno Museets Venner i 2002.

STENOMUSEN

udgives af Steno Museets Venner.
Bladet udkommer 3 - 4 gange
årligt og sendes til foreningens
medlemmer. Stof kan sendes til
Steno Museet.

Redaktion:

Knud Erik Sørensen (ansv.)

kes@kes.dk

Hans Buhl

stenohb@au.dk

Layout:

Knud Erik Sørensen

Fotos:

Hanne Teglhus

Tryk:

Clemenstrykkeriet, Århus.

STENO MUSEET

Danmarks Videnskabshistoriske Museum

C.F. Møllers Allé 100
Universitetsparken, 8000 Århus C
Tlf: 8942 3975, Fax: 8942 3995
E-mail: stenomus@au.dk
Web: www.stenomuseet.dk

The Doctor's Lady

Steno Museet modtog for nyligt en lille kinesisk elfenbensfigur – en såkaldt Doctor's Lady – i gave. Denne nyerhvervelse kan frem til efter jul ses i en lille særudstilling i museets rotunde..

Figuren fremstiller en nøgen kvinde liggende på en træbriks. Kvinden ligger på siden og støtter hovedet i sin hånd. Med den anden hånd dækker hun for sit køn. Hun er iført små snabelsko og har en armring omkring hvert håndled samt ørenringe. Ansigtet har asiatiske træk, og håret er samlet i en lavtsiddende knold i nakken. Dateringen er ukendt, men fi-

guren er sandsynligvis fra 1900-tallet.

Indirekte diagnose

Sådanne nøgne kvindefigurer blev gennem århundreder anvendt, når en syg kineserinde fra de højere klasser havde behov for lægetilsyn.

Denne skik udsprang af, at det i Kina blev anset for yderst upassende for en kvinde at afklæde sig i nærværelse af en mandlig læge og lade sig undersøge af denne. Derfor måtte kvinden vise lægen, hvor smerten udsprang, ved at udpege stedet på en lille, nøgen Doctor's

Lady. Ud fra denne oplysning – og vha. en undersøgelse af kvindens puls – skulle lægen stille sin diagnose. Brugen af Doctor's Lady fortsatte helt op til midten af 1900-tallet og i visse yderområder selv efter dette.

*Mette Hvelplund,
praktikant.*

Generalforsamling i Steno Museets Venner

Generalforsamlingen 2002 afholdes onsdag den 3. april kl. 19.30 på Steno Museet. Dagsorden i henhold til vedtægterne meddeles i Stenomusen 17. SØ

Planetarienytt

Ta' på rejse gennem solsystemet i vinterferien.

Vinterferie i planetariet

I vinterferien (fra 9. til 17. februar) tilbyder planetariet forestillingen *Rejse Gennem Solsystemet*, hvor en levende guide tager os tæt på de forskellige planeter i solsystemet. Dette er en undervisningsforestilling, som derfor normalt kun vises på bestilling eksempelvis for skoleklasser. Men nu har publikum mulighed for at se forestillingen hver dag i vinterferien.

Fra Århus til Nordpolen

Eventyrer og rejseleder Carsten Yde fra Århus var på skitur til Nordpolen i april 2001 via Rusland. Det fortalte han vidt og bredt om ved et velbesøgt aftenarrangement den 8. november. Som supplement til Carstens lysbilleder og gyse(r)historier fra turen serverede Chili John en Nordpolsplatte med blandt andet hvalspæk (Matag) og laks a la Peter Freuchen (dvs. benfri!). Museet havde underskud på arrangementet, men vi ser det som en prøveballon på aftenar-

rangementer med spisning og et tema. Deltagerne var henrykte, så vi prøver en anden gang igen.

Selvlysende handsker

Det er lykkedes Planetariet på Steno Museet at anskaffe selvlysende handsker. Der er med disse handsker nye og bedre muligheder for at bruge tegnsprog under afviklingen af vores forestillinger om stjernehimlen, da de kan bruges sammen med den røde lampe. Handskerne kan bruges i forbindelse med undervisningsforestillinger. Ring for at høre nærmere.

Har du set en ildkugle?

Dansk Ildkuglecentral har en hjemmeside på as.dsri.dk/ildkugle, der kan kontaktes,

hvis man har observeret en ildkugle. Planetariet opfordrer til at give sine oplysninger hertil, så data kan blive samlet for evt. at kunne beregne ildkuglens bane og muligheder for fald i Danmark. En henvisning til hjemmesiden findes på planetariets hjemmeside www.stenomuseet.dk/planet under punktet "Vil du vide mere?". Vi håber på mange henvendelser.

90 års fødselsdag

Ole Rømer-Observatoriet havde 90 års fødselsdag den 15. oktober 2001, så observatoriet inviterede til kagemand og rød sodavand. Ole J. Knudsen havde i dagens anledning anskaffet et isbjørneskind til glæde for især de fremmødte børn. *arj&ojk*

Ole Rømer-observatoriet under opbygning. Friedrich Krüger, observatoriets første leder, "medbragte" selv en kuppel fra sit observatorium i Altenburg. Kuplen er her ved at blive opstillet på sin nye plads. (Fotografi i observatoriets arkiv.)

Jurafinkerne på videnskabelig legeplads...

For nylig var de to jurastuderende Maria S. Benner og Silja Bjåstad på besøg på Steno Museet. De var næsten ved at "falde bagover af beundring og stum betagelse" og skrev en anmeldelse i *Paragraf*, som er månedsblad for det juridiske studium ved Aarhus Universitet. Vi genoptrykker her først halvdel af deres anmeldelse. Anden del følger i næste nummer.

Vi mødtes kl. 14, og regnede med at være hjemme i god tid før TV2's SerieZonen tog

Foto: Poul Pedersen.

sin start. Det er jo klart, at man for tredje gang bare MÅ følge Kelly-Dylan-Brenda dramaet. I hvert fald skulle sådan et museumsbesøg som udgangspunkt ikke tage mere end en god halv time, men allerede i forhallen priste vi os lykkelige for at videomaskiner kan tidsindstilles. Der viste sig nemlig at være en usædvanlig spændende eftermiddag i vente.

Nå, men for nu at begynde ved begyndelsen. Det første, vi stødte på, var Foucaults pendul, som ganske net var placeret i forhallen. Det skal nok siges, at vi her taler om et videnskabeligt kunstværk, der fylder ca. halvanden meter i diameter på gulvet - med et pendul hængende ned fra loftet, som i hvert fald var

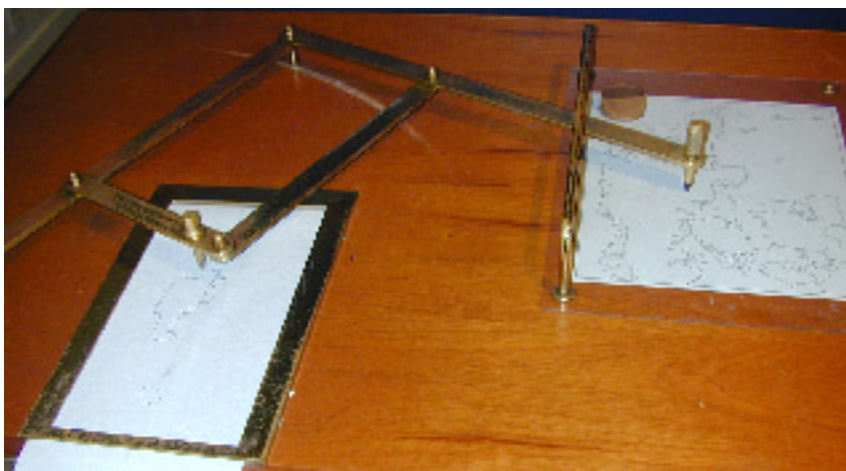
nooog meter langt. På grund af jordens hældning og drejen rundt om sig selv, når pendulet også at dreje 360 grader i løbet af et døgn.

Når man ser på det pendul, den evighedsmaskine, der dér er sat i gang, kan man bedre forstå, at folk kan hypnotiseres ved hjælp af penduler. Man kan hurtigt komme til at fokusere fuldstændigt på det og glemme verden omkring én. Måske var det derfor Silja endte med at gå og gabe voldsomt resten af eftermiddagen. Det var i hvert fald ikke af kedsomhed, for lad os endelig sætte dobbelt streg under, at her var et museum, der var så flot og interessant, at kedsomhed havde været en synd!

Scientia, part I

Der er to etager i Steno Museet, og også to faste udstillinger: Videnskabshistorie og Medicinhistorie. I stedet for at lægge den ene udstilling i stueetagen og den anden på 1. sal, så var hver udstilling delt op i to, hvoraf den ene halvdel lå i stuen og den anden ovenpå.

Pantografen er et instrument, hvormed man kan tegne kopier af landkort i andre målestoksforhold end originalens.

Vi entrede Videnskabshistorieudstillingen i stueetagen, og blev med det samme grebet af den Nostradamus-agtige stemning. Hvem der bare havde været videnskabsmand i gamle dage! Eller hvad? Dengang blev man jo som astronom- og lægekunstkyndig kvinde ofte brændt på bålet som heks, og så på den anden side... Vi var jo nok endt dér alligevel...

Efter emnet *Astronomi*, som egentlig bare tjente det formål at sætte os i den helt rigtige oplevelsesstemning, var der noget om *Kortlægningen af Danmark*. Det var faktisk lidt kedeligt, og vi ville nok slet ikke nævne det her, hvis ikke det var for det meget fikse interaktive indslag: "Prøv at tegne et kort", hvor man ved hjælp af en pantograf kunne tegne

en miniudgave af Danmark ved at tegne ovenpå et eksisterende landkort. Forsøget blev gjort, men fordi man nu engang ER lidt barnlig (Silja!) fik Jylland både bums på næsen og et småberuset, fjoget grin. Tsk tsk. Pantografen er et instrument, der gør at man (ved seriøst brug) kan tegne kopier af landkort i andre målestoksforhold end originalens.

Vi lærte også om *Lys og optik* følgende: Ole Rømer beregnede lysets hastighed så tidligt som i 1676 og regnbuen kan kun ses, når man har solen i ryggen. Der stod mod forventning intet om krukken med guld for enden.

Småskuffede gik vi videre til emnet om *Elektromagnetisme*, der mindede kraftigt om en fysiktime i 9. klasse - hvor var 45 minutter dog

lang tid i 1990'erne – og vi så et par magnetnåle der drejede ved hjælp af elektrisk strøm. Det var jo H.C. Ørsted, der i 1820 opdagede dette, og efter sigende fik han som fortjent buksevand i hvert eneste efterfølgende frikvarter.

En fed detalje ved *Atomfysik*-emnet var, at man kunne se det periodiske system med alle grundstofferne. Altså se dem rigtigt! Her så vi også en 'kopi' (vi satser på, det var en attrap...) af atombomben,

Fortsættes næste side

Jurafinkerne ...

Fortsat fra side 5

der blev kastet over Hiroshima, og tro det eller ej: Den vejede fem tons og var tre meter lang! Her gik man og troede, at sådan én var en meter lang og let kunne jongleres med, sådan som man ser det på film...det gjorde indtryk! Så kan man bedre forstå, hvorfor det gik så galt, som det egentlig gjorde!

Midterst i lokalet stod en KÆMPE stjerneikkert. Den var overflot, men man måtte ikke røre den. Det gjorde vi heller ikke. Ikke sådan ret meget. De der gamle måleinstrumenter af mørkt træ og messing var i det hele taget noget særligt.

'Det må have været helt specielt at være videnskabsmand dengang', bemærkede vi igen. I dag sidder man jo bare ved sin computer, men det vidste de bare ikke på det tidspunkt, så de har såmænd nok ikke engang forstået at sætte pris på det! Drønnerter! Stjerneikkertten ragede langt op i loftet, og rundt om den deroppe var der også gangarealer med udstilling. Vi ville derop.

Scientia, part II

Vi startede naturligvis med

Foto: Poul Pedersen.

at hænge ud over rækværket for ligesom at få oplevelsen af kikkerten ovenfra - eller rettere fra siden, for den var altså temmelig stor. Der var ikke noget synligt hul i taget, så den kunne bruges om natten, men vi legede lidt med tanken om, at der skjult var en eller anden form for åbning, som der i hvert fald ville have været, hvis vi var med i en James Bond-film...

Nå, men temaet ovenpå var den alternative videnskabs-historie. Og vi så da også en model af *Stonehenge*, der egentlig var mere imponerende i modelform end i virkeligheden. Der træder det

nemlig en del tydeligere frem, at hvordan man end vender og drejer det, så er det nu bare en samling gamle sten placeret på må og få.

Der var også noget om *Horoskoper* og *Pyramider*, men det mest interessante var afdelingen om *Babylonierne*. Disse gik en del op i astro-nomi, og ud fra beregninger lavet 500 år f. Kr. fødsel kan man stadig den dag i dag forudsige sol- og måneformørkelser.

Resten af førstesalens udstilling gik vi ikke i detaljer med, men vi dannede os det meget vigtige helhedsindtryk, og det var slet ikke så tosset.

Her kan man se planeternes størrelse i forhold til hinanden og i forhold til udsnittet af solen bagved. Ved at løfte på colaflaskerne under hver planet, kan man mærke, hvor meget en halv liter cola ville veje på den pågældende planet.

Det var skønt, at rummet var stort og lyst, og de beskrivende plancher var "luftige" – der stod ikke så meget på dem, og de var sat op i en slags plexiglas, der gjorde det meget læsevenligt og nemt at give sig i kast med.

Minieksperimentarium

Det skal ikke være nogen hemmelighed, at vi havde glædet os voldsomt til denne afdeling. Den var klart museets mindste, og det var klart dér, vi brugte mest tid. Men det var altså med store forventninger, vi bevægede ind i

Det Interaktive Slaraffenland, og vi blev IKKE skuffede.

Vi lagde ud med at prøve de forskellige spejle (jamen, det SKULLE man altså..). Der var to, hvoraf det ene var konveks og det andet konkav. I førstnævnte så man ufattelig fed ud, og i det gjorde man også i det andet....der stod man bare på hovedet. Haha. Vi gik hurtigt videre. Så var der noget med en masse spejle oveni hinanden, der bevirkede, at ens spejling blev spejlvendt, og noget andet, der gjorde, at man kunne dele sig selv i to ved hjælp af en

masse spejle og lege sprællemænd ved at spejle den ene halvdel af kroppen i alle de andre spejle. En ting, der er svær at forklare, men tro os, det var sjovt!

Herinde kunne man også blande sig med sin ven: Der var tale om et spejl med mellemrum, og så skulle man sidde på hver sin side af spejlet. Således havde man pludselig en helt ny næse og ny pande – eller omvendt ny mund og nye øjne. Vi blev hurtigt enige om, at det var lige lovligt surrealistisk, og at på trods af vores fregner som fælles lighed, så var vi nok alligevel bedst hver for sig...

En anden sjov leg var den med colaflaskerne. Disse hang i snore ned fra de forskellige 'planeter' i solsystemet. Ved at løfte på dem blev det illustreret, hvor meget en cola vejede her på jorden, på Pluto og på alle de andre planeter.

Desværre har alt jo en ende, og en spoleorm har to, så vi måtte afslutte vores frikvarter/-time og fortsætte til det lidt mere seriøse.

Fortsættes i næste nummer

Husk minieksperimentariumet er åbent på alle åbningsdage frem til 6. januar 2002.

Pernille Pind, skolekonsulent

I skoleåret 2001/2002 har Steno Museet en skolekonsulent, som er betalt af Århus Kommune Skolevæsen. I denne artikel fortæller hun om sig selv og sit arbejde med hhv. efteruddannelse af skolelærere og planlægning af aktiviteter i museets påtænkte udvidelse.

Jeg hedder Pernille Pind og er 36 år, er gift og har to børn på hhv. 10 og 13 år.

I januar 1991 blev jeg cand. scient. med hovedfag i matematik og bifag i fysik fra Aarhus Universitet.

Fra august 1990 til juli 1992 underviste jeg på amts-gymnasiet i Paderup.

I skoleåret 1992-1993 var jeg ud at rejse og studere, da jeg var så heldig at modtage Rejselegat for matematikere. Jeg studerede anvendelser af edb i matematikundervisningen på alle niveauer fra folkeskole til og med universitetsniveau. Rejsen gik til USA, New Zealand og Australien.

I skoleåret 1993-1994 underviste jeg på amts-gymnasiet i Hadsten og fra 1994 til 1996 var jeg på VUC i Grenå.

Fra 1996 til august 2001 har jeg været ansat på Danmarks Lærerhøjskole, DLH, eller som det hedder for øjeblikket, Danmarks Pædagogiske Universitets Afdeling i Århus, DPU (efter jul overgår denne afdeling til CVU Østjylland). Mit arbejde på DLH/DPU har bestået dels i efteruddannelse af folkeskolelærere i matematik, dels i forskning omkring brug af edb i matematikundervisningen og forskning i matematikvanskeligheder både hos børn og voksne.

LASER, et efteruddannelsesprojekt

I skoleåret 2001-2002 har jeg orlov fra DPU til at indgå i Laser-projektet. Laser-

projektet er et fælles projekt mellem Århus Kommunale Skolevæsen og Aarhus Universitet. Projektet har til formål at øge skoleelevers kompetencer indenfor naturvidenskaberne. Primært satses der på faget Natur og Teknik, som der undervises i fra 1. til og med 6. klasse. Projektet går på flere ben, hvoraf de to væsentligste er:

- efter- og videreuddannelse af folkeskolelærere inden for naturvidenskaberne
- opbygning af noget "eksperimentarielignende" i Steno Museets udvidelse.

Jeg er i skoleåret 2001-2002 ansat af Århus Kommunale Skolevæsen til at arbejde med ovenstående opgaver.

Engagement og inspiration

I efter- og videreuddannelsen af folkeskolelærere arbejder jeg for at integrere en faglig og fagdidaktisk opkvalificering med udvikling af nye undervisningsmaterialer og undervisningsmetoder til undervisning i skolerne.

På Steno Museet arbejder jeg for, at børnene og deres lærere i fremtiden dels skal

kunne arbejde med eksperimenter/opstillinger, dels skal kunne opleve engagerede personer fortælle om naturvidenskab. Endelig skal børnene kunne opleve naturvidenskaberne i en historisk kontekst.

Mødet med museumsverdenen er nyt for mig. Der er utrolig mange nye arbejds-gange, arbejdsområder og tankegange, som jeg skal lære at kende, men jeg synes det er spændende, og jeg tror at Steno Museet i fremtiden får endnu mere at byde på i forhold til skolerne. *pp*

Nobelprisen

Nobelprisen uddeles hvert år den 10. december på Alfred Nobels dødsdag. Gennem hele det 20. århundrede har denne pris uden sammenligning været verdens mest eftertragtede akademiske hædersbevisning.

Nobelprisen, og de mange penge der følger med æren – for tiden 10 millioner svenske kr. for hvert af prisområderne – har fra starten fået en opmærksomhed af enorme dimensioner.

13 rigtige?... -fortsat fra forsiden

rende for, hvem der udpeges. Men 13 danskere er altså blevet udvalgt som særligt fremragende inden for deres felt. Derfor er netop de portrætteret i udstillingen.

Udstillingen

Udstillingen stiller skarpt på hver af prismodtagerne, deres virke og personlighed. Med personlige genstande, fotos og andre effekter giver den et portræt af den enkelte prismodtager. Se bl.a. nobelmedaljer af guld, håndtegnede diplomer, manuskripter, Finsens helbredende lamper, Bohrs tankeeksperiment og meget mere. En del af udstillingen omtaler de 42 andre danske personer og organisationer, som vides at have været indstillet til en nobelpris, men ikke fik den.

Alfred Nobel

Den svenske kemiker Alfred Nobel – ophavsmanden til den ærefulde pris – bliver også portrætteret i udstillingen. Han var en driftig erhvervsmand og opfinder af dynamitten, hvilket han tjente en formue på.

Han stiftede prisen ved at testamentere det meste af sin formue til et fond, hvis afkast skulle uddeles som priser i videnskab, litteratur og for fredsarbejde. Økonomiprisen indstiftedes først i 1968.

Priserne skulle uddeles til dem, der i det forgangne år havde ydet mest til gavn for menneskeheden. For Nobel var god videnskab og idealistisk litteratur kilderne til menneskehedens sande fremskridt. Dynamitopfinderen fandt at krig var den store trussel mod samme fremskridt.

hb

Stenoforelæsninger 2002

Tretten danske nobelpristagere

I anledning af nobelprisens 100 års jubilæum går Stenoforelæsningerne i 2002 tæt på de tretten danskere, som hidtil har modtaget prisen.

17. januar 2002

Thomas Vorup-Jensen: *Jens Chr. Skou og opdagelsen af natrium-kalium pumpen.*

Aarhus Universitet var i 1950'erne stadig et lille, ungt universitet med få muligheder for at hente inspiration fra fagkollegaer. Her udførte Jens Christian Skou det arbejde, som i 1957 ledte til opdagelsen af natrium-kalium pumpen – et enzym, der regulerer cellens indhold af salte.

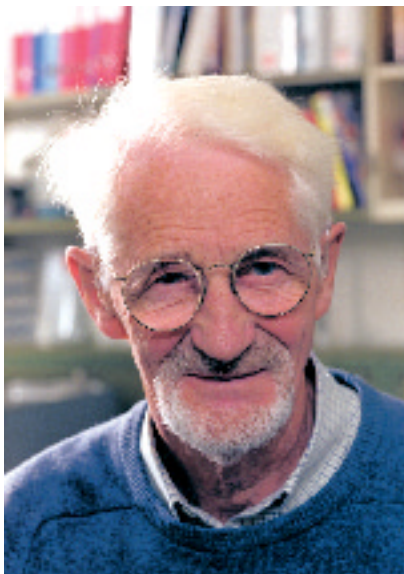

Foto: Lars Kruse

Opdagelsens store betydning blev klar for offentligheden, da Skou i 1997 blev tildelt nobelprisen i kemi, men fagfolk har længe vidst, at forskning ved førende universiteter i udlandet sigtede mod det samme mål.

Foredraget sætter fokus på det arbejde, Skou udførte forud for opdagelsen, og diskuterer forholdet mellem videnskabelige centre og mindre forskningsmiljøer. Endvidere diskuteres forholdet mellem de betingelser, hvorunder Skou udførte sit arbejde i 1950'erne, og betingelserne for moderne forskning – en diskussion Skou selv bidrog markant til efter modtagelsen af nobelprisen.

7. februar 2002

Keld Nielsen: *Til menneskehedens største nytte.*

Da arvingerne efter Alfred Nobels død fik kendskab til testamentet, fik de et chok: Den hovedrige mand ville bruge sin formue til at indstifte en pris, der lugtede langt væk af idealisme og drømmeri. Men hvad var Nobels motiver, og hvorfor valgte han at belønne visse aktiviteter, mens han udelod andre?

© Nobelstiftelsen.

I testamentet er der også opstillet krav til, hvilken type af indsats der skal belønnes. I historisk tilbageblik kan man spørge, om nobelpriserne uddeles i overensstemmelse med Nobels intentioner.

Henry Nielsen: *Er der noget særligt dansk ved de danske nobelpriser?*

Danskere har modtaget alle de klassiske nobelpriser: én fredspris, tre i litteratur, tre i fysik, én i kemi og fem i fysiologi eller medicin. Det giver tretten i alt, hvilket er et højt tal i forhold til landets befolkning. Da kun én af de danske pristagere er kendt i brede kredse over hele verden, nemlig Niels Bohr, er det et relevant spørgsmål, om 'vi danskere' har fortjent

alle priserne. Har nogle af dem været udsat for positiv særbehandling i nobelsystemet? Er det muligt at identificere noget karakteristisk dansk ved de danske priser?

7. marts 2002

Flemming Petersen: *Til kamp mod mørke og sygdom.*

I 1903 fik Niels Ryberg Finsen nobelprisen for sin lysbehandling af sygdommen *lupus vulgaris*, også kaldet hudtuberkulose. Finsen har siden været en af de danske nationale helte. Udenfor Danmarks grænser er Finsen i dag dog praktisk taget ukendt.

Tuberkulose er ikke længere den skrækindjagende sygdom, som den var i det 19. århundrede. Nu til dags forekommer der kun meget få tilfælde af *lupus vulgaris*.

I årene omkring år 1900 var Finsen berømt verden

© Nobelstiftelsen.

over. Finsens nobelpris var som mange andre nobelpriser ikke helt pletfri. Finsens manglende teoretiske indsigt blev påpeget. At han gik sine egne veje med at skaffe penge til et privat institut hos indflydelsesrige personer og hos stat og kommune var også en torn i øjet på den etablerede lægevidenskab.

Finsen levede dog op til Nobels hensigt med prisen, nemlig at etablere en virksom behandling mod en frygtet sygdom. Dertil kom at man i samtiden anså lysterapien som begyndelsen på en ny og epokegørende behandlingsform, nemlig den fysikalske terapi, hvor især stråleterapien med brugen af røntgenrør og radium stod helt centralt.

De danske nobelpristagere

Navn	Prisår	Område
Niels Finsen	1903	Fysiologi/Medicin
Fredrik Bajer	1908	Fredsarbejde
Karl Gjellerup	1917	Litteratur
Henrik Pontoppidan	1917	Litteratur
August Krogh	1920	Fysiologi/Medicin
Niels Bohr	1922	Fysik
Johannes Fibiger	1926	Fysiologi/Medicin
Henrik Dam	1943	Fysiologi/Medicin
Johannes V. Jensen	1944	Litteratur
Aage Bohr	1975	Fysik
Ben Mottelson	1975	Fysik
Niels Kaj Jerne	1984	Fysiologi/Medicin
Jens Christian Skou	1997	Kemi

Tid, sted og pris

Stenoforelæserne foregår på museet kl. 19 - ca. 21. Dørene åbnes kl. 18.40 og lukkes præcist kl. 19.00.

Der kan tegnes abonnement til hele foredragsrækken for 350 kr. (270 kr. for studerende) ved henvendelse til Folkeuniversitetets kontor, Immervad 7¹, 8000 Århus C.

Der kan også købes billetter á 60 kr. (40 kr. for studerende) til enkelte forelæserninger. Disse billetter købes ved døren, men der kan i så fald ikke garanteres plads. Forudbestilling er dog mulig samme dag som forelæserningen på tlf. 89 42 39 75 (Steno Museet) mellem klokken 10 og 16.

K A L E N D E R

Tirsdag 23. oktober - søndag 6. januar 2002, kl. 10-16

Mini-eksperimentarium i museets særudstillingslokale.

Søndag 30. december kl. 20.00 og 21.30

Fuldmåneaften i planetariet: *Vinterhimlen med fortællinger om stjerner og planeter* samt musik under stjernerne.

Torsdag 17. januar kl. 19.00

Stenoforelæsning ved adjunkt Thomas Vorup-Jensen: *Jens Chr. Skou og opdagelsen af natrium-kalium pumpen.*

Mandag 28. januar kl. 20.00 og 21.30

Fuldmåneaften i planetariet med musik- og billedværkerne *Sorgsang* og *Vækst* af Birgitte Alsted og Helle Nørregaard.

Torsdag 7. februar kl. 19.00

Stenoforelæsning ved museumsdirektør Keld Nielsen: *Til menneskehedens største nytte* og lektor Henry Nielsen: *Er der noget særligt dansk ved de danske Nobelpriser?*

Lørdag 9. februar - søndag 17. februar

Mini-eksperimentarium i anledning af skolernes vinterferie.

Onsdag 27. februar kl. 20.00 og 21.30

Fuldmåneaften i planetariet med Bo Gunges korværk *Månebryllups-sange*.

Torsdag 7. marts kl. 19.00

Stenoforelæsning ved museumsinspektør Flemming Petersen: *Til kamp mod mørke og sygdom.*

Torsdag 28. marts kl. 20.00 og 21.30

Fuldmåneaften i planetariet hvor planetarieleder Ole J. Knudsen fortæller om *Jævn døgn og påskeharer* samt spiller musik under stjernerne.

Onsdag 3. april kl. 19.30

Generalforsamling i Steno Museets Venner.

Torsdag 4. april kl. 19.00

Stenoforelæsning ved professor Kurt Jacobsen: *Pligten til at stifte fred.*

Jul og nytår på Steno Museet

Museet holder julelukket i dagene 20. - 26. december 2001. Der er ligeledes lukket den 31. december 2001 og 1. januar 2002.